

Ingrepen bij kippen in de ban

De overheid geeft de pluimveesector tot 2012 de gelegenheid zelf houderijsystemen te ontwikkelen die ingrepen overbodig maken. Dat kan echter alleen doorgaan als er andere afdoende maatregelen zijn die de dieren beschermen tegen het beschadigend gedrag van hun soortgenoten. Onderzoek moet dergelijke alternatieven helpen ontwikkelen.

ir. Thea Fiks – van Niekerk

Ingrepen zijn maatregelen ter voorkoming van verwondingen aan dieren als gevolg van beschadigend gedrag van hun soortgenoten. Maar ingrepen op zichzelf zijn ook beschadigingen aan dieren, die gepaard kunnen gaan met pijn en stress. In enkele gevallen kan een ingreep bij een individueel dier leiden tot blijvend leed. Om deze reden, en omdat ingrepen de integriteit van het dier aantasten, heeft de overheid besloten ingrepen te verbieden. Nu moet de sector op zoek naar alternatieven voor het verwijderen van snavels, sporen en tenen.

Ingrepen bij pluimvee

De meest bekende ingreep bij pluimvee is het snavelbehandelen, voorheen ook wel snavelkappen genoemd, bij onder andere leghennen, vleeskuikenouderdieren en kalkoenen. Dit gebeurt om verenpikkerij te voorkomen en dus beschadigde hennen en uitval te voorkomen. Bij vleeskuikenouderdieren worden bij de hanen de sporen verwijderd en de binnenste teen van elke poot. Dat is om te voorkomen dat hennen tijdens het paren beschadigingen oplopen. Bij hanen werden voorheen ook wel de kammen verwijderd (dubben) en bij kalkoenen de neuslellen. Deze laatste twee ingrepen worden bij deze diersoorten niet meer toegepast en zijn daarom ook verboden. Legouderdieren worden nog wel gedubd.

Het naderende verbod op ingrepen kan alleen voordeel voor het dier opleveren als beschadigend gedrag op een andere wijze voorkomen wordt. Dit kan bereikt worden door aanpassingen van de houderij (systeem, voer, licht), het management en misschien het dier zelf. Om de knelpunten rondom ingrepen te inventariseren

en mogelijke oplossingsrichtingen te vinden, heeft het bedrijfsleven de Task Force Ingrepen in het leven geroepen. De Task Force heeft ASG gevraagd om de oplossingsrichtingen uit te werken tot onderzoeksvoorstellen. Dit heeft uiteindelijk geresulteerd in het Plan van Aanpak Ingrepen.

Verenpikkerij

Een veel gehoorde vraag is: Waarom kunnen biologische pluimveehouders zonder ingrepen toe? Het antwoord is meerledig. Allereerst lukt het daar ook niet altijd om verenpikken te voorkomen. Wel is de biologische houderij intensiever bezig om oplossingen te vinden. Dat resulteert erin dat problemen steeds vaker succesvol worden verholpen. Hoewel deze bedrijven vaak kleinschaliger zijn, een lagere dierbezetting hebben en een ruimere opbrengst per ei om extra arbeid te kunnen vergoeden, is het toch de moeite waard om te leren van de ervaringen van de biologische sector.

Twee onderzoeksprojecten richten zich op dit onderwerp. Allereerst is een inventarisatie gemaakt van maatregelen die de biologische houderij zoal tegen pikkerij toepast. In een vervolgproject zullen pluimveehouders in studieclubs ervaring opdoen met een aantal maatregelen om te kijken of deze in de praktijk werken. In een klein project wat vanuit de biologische hoek is opgestart, zal gekeken worden of cellenbetonblokken in de stallen de schade door verenpikkerij kunnen verminderen. Het idee is dat de dieren naar de blokken pikken en dat de snavels hierdoor een bottere punt krijgen.

Een derde project, genaamd Opfokcondities, zal een vergelijking maken tussen dieren die de eerste drie weken op kuikengaas, op kuikenpapier en op strooisel opgefokt worden.

KAPPEN

Een kip met een onbehandelde snavel kan haar soortgenoten aanzienlijk meer verwondingen toebrengen dan een kip met een behandelde (gekapte) snavel.

Foto's: ASG

Als in de vroege opfok geen goed strooisel voorhanden is, zullen kuikens eerder tot verenpikkerij overgaan. De vraag is of gangbare bodemtypen, zoals kuikengaas en kuikenpapier, voldoen. Misschien kan het verstrekken van strooisel vanaf dag 0 problemen met verenpikkerij op latere leeftijd voorkomen.

Paargedrag vleeskuikenouderdieren

Het paargedrag van vleeskuikenouderdieren blijkt nogal ruw te verlopen. Hanen vertonen nauwelijks baltsgedrag en hennen hurken meestal niet neer voor de haan, maar trachten te vluchten. In de natuur verlopen paringen rustiger, met een uitgebreid voorspel. De hen hurkt neer, zodat de haan kan treden met een minimum aan lichamelijk geweld. Waarom het er bij vleeskuikenouderdieren zo ruig aan toe gaat, is niet bekend. Het vinden van de oorzaak zou wel eens de sleutel kunnen zijn tot het oplossen van dit probleem en een houderij zonder ingrepen mogelijk kunnen maken. Daarom start in de tweede helft van 2008 een onderzoek naar de mogelijke oorzaak van dit verstoorde paargedrag bij vleeskuikenouderdieren; de bezettingsdichtheid. Doordat de dieren dicht bij elkaar zitten is het wellicht niet goed mogelijk om baltsgedrag te vertonen en/of correct paargedrag aan te leren. Daarbij zullen baltsende hanen moeilijk duidelijk kunnen maken naar welke hen ze dit gedrag vertonen. De hennen zullen zich dus niet snel aangesproken voelen en zullen het gedrag niet beantwoorden. De uiteindelijke resultaten van deze proef zullen in de tweede helft van 2010 beschikbaar zijn.

Selectie op kleine kammen

Door selectie is het theoretisch mogelijk om kleinere sporen te krijgen of zelfs hanen zonder sporen te fokken. Ook kammen van legvaderdieren zouden op die manier kleiner kunnen worden, zodat ze niet meer afgeknipt hoeven te worden. De vraag is of dit zo gemakkelijk kan. Bij weinig variatie en een lage erfelijkheidsgraad zal het in de praktijk niet lukken om via deze weg vorderingen te maken. Een fokkerijorganisatie onderzoekt nu hoe de variatie en erfelijkheid bij spoorlengte en kamgrootte is en of er mogelijkheden zijn om deze via selectie te verkleinen.

Wordt vervolgd

Begin 2009 komt een tussenrapport uit over ingrepen bij leghennen en vleeskuikenouderdieren, maar ook bij kalkoenen. Het Plan van Aanpak zal voor de periode tot 2011 nader worden ingevuld. De overheid beslist dan of ingrepen daadwerkelijk in de ban gaan. De minister heeft in haar nota geschreven dat wanneer de sector niet zelf met huisvestingsystemen komt die ingrepen overbodig maken, zij overweegt stappen te ondernemen op het vlak van regelgeving.

Contact

ir. Thea Fiks -
Van Niekerk
telefoon 0320-293 549
thea.fiks@wur.nl